

[1] є чудовим прикладом того, як вибір перекладача може як зберегти, так і адаптувати суть оригінального твору.

В англійській версії тон втомлений і покірний, що відображає розчарування Шекспіра у світі фальшивої честі, зрадженої віри і пригнічених заслуг. «I.....» повторювана фраза на початку кожного рядка посилює нашарування образу і створює відчуття виснаження та відчаю. Український переклад Дмитра Павличка, навпаки, підкреслює сміливіший, емоційніший тон. Структурні повтори оригінального тексту збережено, що створює відчуття активної критики, а не пасивного підкорення. Шекспірівські метафори часто спираються на референції елизаветинської епохи, такі як «maiden virtue rudely strumpeted», які передають специфічні моральні конотації. Павличко адаптує ці метафори до культурно резонансних виразів, які є близькими та актуальними для українського читача. Процес перекладу також передбачає вибір слів, які резонують з культурою. Багаточисленні метафори Шекспіра, такі як «strength by limping sway disabled», потребують ретельної адаптації, щоб вони викликали подібні емоційні та інтелектуальні реакції. Хоча жоден переклад не може повністю відтворити оригінал, українському перекладу сонета 66 вдається передати його головні теми, пропонуючи при цьому локалізовану перспективу, яка поглиблює його актуальність.

Сонет 66 – своєчасний твір, який є актуальним і сьогодні, оскільки глибоко досліджує суспільну розбещеність та особистий відчай. Для українців його теми резонують з історичною та сучасною боротьбою і слугують гострим нагадуванням про універсальний характер моральних та соціальних викликів. Порівняння англійського оригіналу та українського перекладу висвітлює трансформаційну силу мови та культури у формуванні літературної інтерпретації.

ЛІТЕРАТУРА

1. William Shakespeare. Sonnets. Вільям Шекспір. Сонети / Переклав Дмитро Павличко. Львів: Літопис, 1998. С.319.

*Андріана Мостарська
науковий керівник – проф.,*

заслужений діяч мистецтв України Людмила Ванюга

«МЕРТВИЙ ТЕАТР» ТАДЕУША КАНТОРА: КОНЦЕПЦІЯ, ЕСТЕТИКА, СПАДЩИНА

Тадеуш Кантор – одна з ключових постатей європейського авангарду XX століття, видатний польський театральний режисер, художник, драматург і теоретик мистецтва. Його творчість стала важливим внеском у розвиток сучасного театру, а концепція «Мертвого театру» привернула увагу не лише митців, а й теоретиків, які прагнули переосмислити межі театральної естетики. Кантор поєднував у своїх роботах елементи сюрреалізму, експресіонізму й авангарду, створюючи унікальний театральний простір, де реальність і мистецтво взаємодіяли в нових формах.

Мета статті – проаналізувати концепцію «Мертвого театру» Тадеуша Кантора, виокремивши основні естетичні елементи, опираючись на знакові вистави та філософію митця.

Концепція «Мертвого театру» виникла в рамках руху, що був спрямований на радикальне переосмислення традиційного театру. У своїй теорії Кантор відкидав ідею театру як розважальної платформи або місця для відтворення літературних сюжетів. Він прагнув створити простір, де мистецтво втілювало б найглибші людські переживання, такі як смерть, пам'ять, втрата й минуле.

«Мертвий театр» базувався на ідеї взаємодії між живими акторами і "мертвими" об'єктами, що символізували зруйновані зв'язки між минулим і сучасністю. На сцені відображалася своєрідна «археологія пам'яті», де предмети виступали носіями історій, спогадів і втрат. Кантор вважав, що через цей «мертвий» вимір глядач може зіткнутися з екзистенційними питаннями та глибше усвідомити власну смертність.

Ключовим принципом театру Кантора була деконструкція традиційної сценічної структури. Він прагнув створити «антитеатр», що ламав би звичні уявлення про гру акторів, декорації та сценарій. Ось кілька важливих естетичних елементів:

Роль актора. У «Мертвому театрі» актор не виконував роль звичному розумінні. Він ставав медіатором між світом живих і мертвих, між реальністю та уявою. Актори часто поводитися на сцені механічно, що підкреслювало їхню «безжиттєвість».

Місце об'єктів. Кантор вважав, що об'єкти на сцені не просто доповнюють дію, а самі є її невід'ємною частиною. Вони символізували спогади, травми, втрати й смерть. Серед найвідоміших об'єктів Кантора – стільці, стіл, двері, які ставали символами людської відсутності або слідів минулого.

Розрив із хронологією. У його виставах не було чіткої послідовності подій. Кантор прагнув передати фрагментарність людської пам'яті, де різні епізоди минулого перепліталися з реальністю.

Постійна присутність смерті. Тематика смерті була домінуючою в «Мертвому театрі». Кантор вважав, що через мистецтво можна зблизити життя та смерть, зробивши ці категорії взаємопов'язаними.

Знакові вистави: «Умерлий клас» (1975). Ця вистава є втіленням філософії «Мертвого театру». Актори грають себе в старості, немов повертаються до класу своєї юності, де оживають їхні спогади. На сцені одночасно існують образи юних і літніх персонажів, що символізують нерозривний зв'язок між минулим і теперішнім.

«Великий звалений вокзал» (1985). У цій роботі Кантор досліджує тему руху життя, що зрештою веде до смерті. Вистава переносить глядача в символічний простір вокзалу, де всі постійно кудись поспішають, але неминуче зупиняються.

«Я тут був» (1988). Це спроба Кантора осмислити власну присутність у світі мистецтва. Актор стає своєрідним приви́дом самого себе, а об'єкти на сцені – слідами його життя.

Кантор залишив незгладимий слід у театральному мистецтві XX століття. Його концепція «Мертвого театру» стала основою для багатьох експериментальних постановок у світі. Театри сучасності, які досліджують пам'ять, травму, смерть, активно використовують його ідеї.

Особливе значення має його роль у популяризації предметного театру, де об'єкти виступають активними учасниками дії. Його філософія стала близькою до багатьох мистецьких напрямків, зокрема до перформансу й інсталяційного мистецтва.

«Мертвий театр» Тадеуша Кантора – це не просто художній експеримент, а справжня філософія мистецтва. Він намагався пробудити в глядачах глибокі екзистенційні переживання, змусити їх замислитися над плінністю життя та невідворотністю смерті. Його театр залишається живим, адже ті питання, які він піднімав, завжди будуть актуальними для людства.